

reuşitele colegilor din Alba Iulia: împărţirea judicioasă a spaţiului, cu ponderea acordată problemelor prioritare; prezentarea faptelor de istorie locală *totdeauna* în cadru naţional, cu exponate similare de dincolo de Carpaţi — metodă prin care se ilustrează convingător unitatea de civilizaţie a spaţiului carpato-danubiano-pontic de-a lungul întregii istorii; dispunerea unor exponate în serii evolutive (p. 82, 87). Remarcabile sînt şi alte aspecte: folosirea, alături de exponatul tridimensional original, a materialelor complementare de toate categoriile; reconstituirile realizate (mai ales pentru istoria antică); materialele ilustrative şi mijloacele audio-vizuale moderne puse la contribuţie. Înămănuncherea acestor realizări în paginile cărţii devine astfel un mic curs de muzeografie modernă, o cale de a impulsiona emulaţia şi schimbul de experienţă în acest domeniu al muncii culturale.

Dar N. Josan nu se opreşte la pereţii clădirii muzeului. Un al patrulea capitol este intitulat „Monumente din cetatea Alba Iulia“ (p. 193—213). Prezenţa lui este cît se poate de utilă. Într-adevăr, perimetrul vechii cetăţi bastionare cuprinde o mare densitate de monumente valoroase din toate epocile — situaţie privilegiată. Multe nu se oferă facil vizitării. Acest capitol repertoriază 22 de obiective istorice şi artistice de primă mînă, pe care le descrie şi le explică. Turistul poate găsi şi inspecta, într-un timp record, cîteva vestigii impresionante ale unei istorii surprinzător de bogate (castrul roman, cetatea bastionară, catedrala catolică, biblioteca „Battyanæum“, palatul princiar, „celula lui Horea“ etc.). Nu lipsesc nici realizările artistice pe teme istorice ale unor timpuri mai noi (catedrala ortodoxă, obeliscul „Horea, Cloşca şi Crişan“, monumentele lui Mihai Viteazul). Mai sumar, autorul pomeneste şi alte monumente semnificative, situate însă în afara zidurilor cetăţii.

Un cuvînt se cuvine ilustraţiei bogate şi de bună calitate; la 104 figuri alb-negru în text se adaugă 35 fotografii color aşezate separat, precum şi o hartă a judeţului cu principalele descoperiri arheologice (clasate pe epoci).

Volumul se încheie cu un rezumat amplu în limba engleză, care se continuă cu traducerea legendei ilustraţiilor. Aşa că el devine consultabil şi util şi pentru turiştii străini. Importanţa acestui „amănunt“ abia dacă mai trebuie subliniată.

În concluzie, se poate spune că la exemplul pozitiv al Muzeului Unirii se adaugă meritoria realizare a unui ghid modern şi accesibil maselor largi de turişti. Pentru muzeografia românească, cartea lui N. Josan este o pildă de urmat. Se cuvine să reflectăm cu toţii la perfecţionarea expunerii rezultatelor muncii muzeale în faţa marelui public, la stimularea interesului lui. Efortul autorului, îngrat la prima vedere, se justifică pe deplin, iar rezultatul merită toată lauda.

RADU ARDEVAN

CRONICA

Patrimoniul Muzeului de istorie al Transilvaniei a crescut numeric de la 246.534 piese în anul 1985 la 258.930 în anul 1986. Sursa principală a sporului o constituie săpăturile arheologice, care au dat muzeului în intervalul menţionat 10.140 piese provenite din săpăturile de pe şantierele de arheologie preistorică, precum şi 765 piese scoase la iveală pe şantierele de arheologie daco-română. În afară de această sursă, patrimoniul muzeal s-a îmbogăţit şi prin achiziţii şi donaţii (188 monede, 144 piese destinate secţiei de istorie medie şi 1.421 piese ilustrînd istoria modernă şi contemporană).

*

Expoziţia de bază (Cluj-Napoca, str. Emil Isac 2), expoziţia permanentă a Colecţiei de istorie a medicinei şi farmaciei (Cluj-Napoca, str. Gheorghe Doja 1), precum şi expoziţiile temporare organizate de muzeu au fost vizitate în 1985 de 97.000 de persoane.

Muzeul de istorie al Transilvaniei a organizat în 1985 un număr de 7 expoziţii temporare şi itinerante, după cum urmează:

1. „40 de ani de la victoria asupra fascismului“
2. „Epoca Nicolae Ceauşescu — bilanţ de glorioase împliniri socialiste şi de măreţe perspective“

3. „Lupta pentru unitate națională, eliberare socială și națională, oglindită în numismatică și medalistică” (în colaborare cu Societatea numismatică română, filiala Cluj)

4. „Artă și meșteșug în preistorie”, microexpoziție pe platforma industrială a C.U.G. Cluj-Napoca

5. „Civilizația populației autohtone în secolele IX—XIV”

6. „Aspecte ale vieții militare în Dacia romană”, expoziție itinerantă, la Turda

7. „Arta ceramicii în Dacia romană”.

În 1986, muzeul a organizat 13 expoziții temporare și itinerante, dintre care menționăm: „65 de ani de la făurirea P.C.R.”, „2500 de ani de la prima atestare scrisă a geto-dacilor”, „Lupta pentru independență — permanentă a istoriei poporului nostru. 600 de ani de la urcarea pe tron a marelui Mircea Voievod”, „Arhitectura în lumea antică”, „Medalii și decorații în colecțiile străjene” (în colaborare cu Societatea numismatică română, filiala Cluj), „Artă și meșteșug. Cositoare din sec. XVI—XIX” (expoziție deschisă și la începutul anului 1987).

*

Muzeul de istorie al Transilvaniei organizează sistematic, în incinta muzeului sau la respectivele locuri de producție, precum și în săli de conferințe de pe teritoriul municipiului Cluj-Napoca ori în alte localități ale județului Cluj, ghidaje speciale, lecții tematice, expuneri și conferințe cu caracter de popularizare. În anul 1985, personalul de specialitate a susținut 387 asemenea acțiuni cultural-educative, numărul lor ridicându-se în 1986 la 820.

*

În cadrul procesului de integrare a învățământului cu practica, și în anii 1983—1986 studenții Facultății de istorie a Universității napocense au efectuat săptămâni de practică muzeală, lucrînd pe șantierul arheologic, în depozitele de specialitate ale muzeului, inițindu-se în diversele activități specifice muzeistice (catalogare, inventariere, clasificare științifică). Aceste activități sînt conduse de muzeografi de specialitate. De asemenea, studenți de la aceeași facultate, cît și de la Institutul de artă plastică „Ion Andreescu” din Cluj-Napoca au desfășurat practică de restaurare și conservare a obiectelor muzeale, la Laboratorul zonal de conservare și restaurare.

*

În anul 1985, s-au întreprins săpături arheologice conduse de specialiști de la Muzeul de istorie al Transilvaniei, sau cu participarea lor, la: Tureni—Săndulești, Parța, Dăbica, Ilidia, Mehadia, Bucova, Micăsasa, Porțile de Fier ale Transilvaniei, Grădiștea Muncelului, Ulpia Traiana Sarmizegetusa, Virful lui Pătru, Vărădia, Ocna Mureșului, Cluj-Napoca (piața Cipariu, Bul. Lenin, str. Crinului).

În anul 1986, specialiștii muzeului au condus activitatea șantierelor arheologice de la Iclod, Parța—Cuptoare, Ulpia Traiana Sarmizegetusa, Micăsasa, Dăbica, Ocna Mureșului, Bucova, Mehadia, Cenad, Cluj-Napoca (str. Cipariu, piața Muzeului, Turnul Croitorilor, Stăvilă, Valea Caldă, Gura Baciului, Tureni—Săndulești).

Au fost descoperite în cursul cercetărilor de teren efectuate pe baza contractelor de colaborare 40 de puncte noi de interes arheologic, unde urmează a se trece la săpături.

O echipă româno-engleză (4 cercetători englezi și 3 muzeografi de la secția de preistorie a Muzeului de istorie al Transilvaniei) a efectuat o cercetare interdisciplinară în munții Petrindului, constînd din prospecțiuni etnoarheologice.

Muzeul de istorie al Transilvaniei beneficiază de colaborarea statornică a inspectoratelor școlare de pe raza activității sale de cercetare arheologică. Această colaborare se concretizează în participarea echipelor de elevi din învățămîntul mediu la săpături, ele efectuînd în acest mod practica în producție.

În 1985, specialiștii muzeului nostru au luat parte la sesiunea științifică de rapoarte arheologice ținută la Tirgoviște, precum și la sesiunile științifice și simpozioanele organizate la Caransebeș, Constanța, Zalău, Turda, Moldova Veche, Suceava, Borsec, Miercurea-Ciuc. Reprezentanții ai muzeului au participat la congresele de arheologie de la Stuttgart (Tudor Soroceanu), Szekszárd și Donii Mila-novice (Gheorghe Lazarovici).

În 1986, membri ai personalului de specialitate al muzeului au fost prezenți cu 12 comunicări științifice la sesiunile și simpozioanele de specialitate din țară: sesiunea de rapoarte arheologice de la Deva, sesiunile și simpozioanele de la București, Caransebeș, Timișoara, Arad și Sibiu.

Muzeul de istorie al Transilvaniei a organizat în anul 1986 un număr de 6 simpozioane, cu următoarele tematici: „Unitatea și independența patriei — idealuri permanente ale poporului român”, „65 de ani de la făurirea P.C.R.”, „50 de ani de la procesul antifascist de la Brașov”, „600 de ani de la urcarea pe tron a marelui Mircea Voievod”, „Marea Unire”, „Republica la a 39-a aniversare”. S-a participat la 12 simpozioane ce au avut loc la Cluj-Napoca, iar la Cel de-al XI-lea Simpozion de informatică și conducere — Condif '86 — specialiști de la muzeul nostru au condus o secțiune privind aplicarea informaticii la arheologie.

Arheologii Constantin Pop și Dorin Alicu au luat parte la Cel de-al IX-lea Simpozion internațional de bronzuri antice desfășurat la Viena între 21—25 aprilie 1986.

*

Rezultat al activității specialiștilor de la Oficiul județean Cluj pentru patrimoniul cultural național, la 31 decembrie 1986 se înregistra un număr de 1.696.942 bunuri culturale. Oficiul a desfășurat sistematic activitatea de depistare, identificare și validare a noi bunuri culturale susceptibile de a face parte din patrimoniul cultural național, prin popularizarea Legii nr. 63/1974, expertize la magazinul „Consignația”, la anticariat sau solicitate de notariatul de stat, evidența monumentelor istorice, de artă, memoriale, a rezervațiilor naturale și arheologice.

Laboratorul zonal de conservare și restaurare de pe lângă Muzeul de Istorie al Transilvaniei a executat în anul 1986 conservarea a 1.648 bunuri muzeale, precum și restaurarea a 512 piese (metale — 354, ceramică — 127, textile — 4, pictură ulei — 6, pictură tempera — 4, lemn — 12, hîrtie — 1, restaurări cu caracter biologic — 4 piese. Se remarcă, dintre acestea, demontarea și restaurarea grupurilor statuare de pe turnurile Teatrului Național din Cluj-Napoca, lucrare ce continuă și în 1987.

IOSIF KOVÁCS
(1919—1984)

Știința istorică, învățămîntul și viața social-politică din România au pierdut, la 7 februarie 1984, pe unul dintre cei mai devotați slujitori ai lor, om de știință de mare erudiție, eminent și venerat profesor, activist credincios al partidului și statului nostru, Iosif Kovács.

S-a născut la 28 aprilie 1919 în satul Cruceni, comuna Foeni, județul Timiș. Studiile medii le-a făcut la Liceul „Emanoil Gojdu” din Oradea (1931—1939), unde a primit o pregătire filologică și istorică. Între anii 1941—1945 studiază la Universitatea din Cluj, unde își trece cu rezultate strălucite examenul de licență. După absolvire își pregătește teza de doctorat consacrată unei problematice care anunță viitoarele sale preocupări în domeniul istoriei sociale. Subiectul tezei susține în vara anului 1949, *Răscoala lui Gheorghe Doja în istoriografia și literatura maghiară*, și deschide largi perspective asupra unui domeniu căruia i-a rămas fidel toată viața.